

Endocrine & Exocrine Insufficiency in Chronic Pancreatitis

What a Diabetologist should now

Matthias Löhr
Professor of Gastroenterology & Hepatology
ME Övre Buk
Karolinska University Hospital

Disclaimer

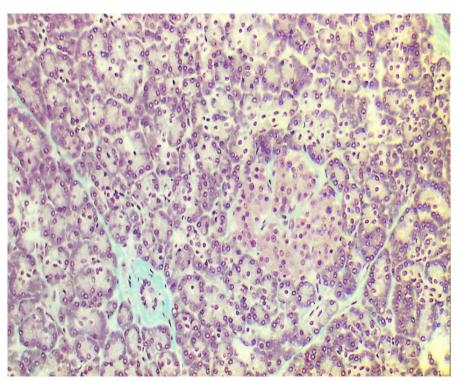
- Honoraria
  - → Abbott, Mylan, Viatris
- Scientific Advisory Board
  - → Horizontherapeutics (VieLaBo)
    - MITIGATE

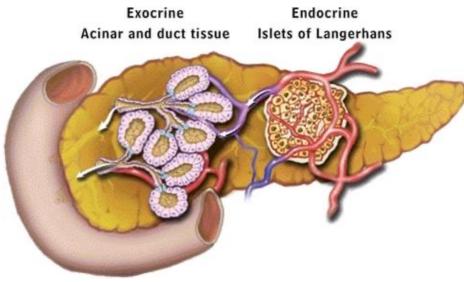

Diabetes mellitus and PEI

The endocrine and exocrine pancreas "reside" next to each other

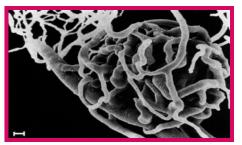

Islet-acinar axis in diabetes

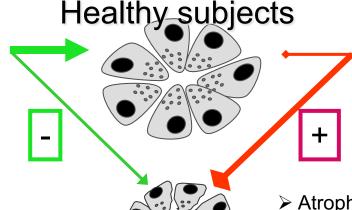

Insulo-acinar portal system:

Exocrine pancreas exposed to high concentrations of islet hormones

Insulin Trophic effects Halo phenomenon Enzyme release in response to stimulants 1 Reduction to 0-5% in type I (IDDM)

Diabetics

INS

Glucagon, SST, PP

Atrophic effects

Inhibition of exocrine function

- > Atrophy
- Loss of halos
- Exocrine insufficiency

Pancreatology 2011;11:279-294 DOI: 10.1159/000329188

Pancreatogenic diabetes mellitus Published online: July 9, 201

Pancreatogenic Diabetes: Special Considerations for Management

YunFeng Cui^{a, b} Dana K. Andersen^a

^aDepartment of Surgery, Johns Hopkins Bayview Medical Center, Johns Hopkins University School of Medicine, Baltimore, Md., USA; ^bDepartment of Surgery, Tianjin Nankai Hospital, Nankai Clinical School of Medicine, Tianjin Medical University, Tianjin, China

Table 1. Clinical and laboratory findings in types of diabetes mellitus

Parameter	Type 1 IDDM juvenile onset	Type 2 NIDDM adult onset	Type 3c pancreatogenic postop. onset
Ketoacidosis	common	rare	rare
Hyperglycemia	severe	usually mild	mild
Hypoglycemia	common	rare	common
Peripheral insulin sensitivity	normal or increased	decreased	increased
Hepatic insulin sensitivity	normal	normal or decreased	decreased
Insulin levels	low	high	low
Glucagon levels	normal or high	normal or high	low
PP levels	normal or low (late)	high	low
GIP levels	normal or low	normal or high	low
GLP-1 levels	normal	normal or high	normal or high
Typical age of onset	childhood or adolescence	adulthood	any

Low PP indicative of **Type 3c** diabetes mellitus

Pancreatic Exocrine Insufficiency (PEI)

Classification

Primary

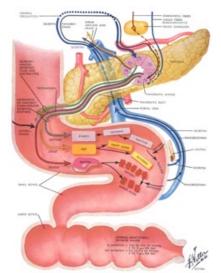
problem is in the pancreas

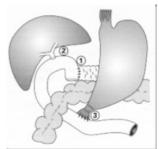
- destruction
- innervation

enzymes are released but do not work

- anatomical changes
- dysregulated activation
- dysregulated inactivation

Prevalence of PEI in DM

Exocrine Pancreatic Insufficiency and Diabetes Mellitus

Miroslav Vujasinovic¹, Jana Makuc², Bojan Tepes³

$\begin{array}{ccc} Study & Year & Country & \begin{array}{c} Number \ of \\ Centres \end{array} \end{array}$		Number of Participating Centres	ating Method Used To Diagnose EPI Prevalence of EPI (%)			
Chey [11]	1963	USA	1	secretin-pancreozymin test	37.5	
Lankisch [16]	1982	Germany	1	secretin-pancreozymin test	43	
el Newihi [2]	1988	USA	1	secretin and cholecystokinin test	100 (in all patients enzyme and bicarbonate reductions were found)	
Hardt [4]	2000	Germany	1	faecal elastase 1	56.7 in type 1 DM 35.0 in type 2 DM	
Icks [12]	2001	Germany	3	faecal elastase 1	45.5	
Rathmann [21]	2001	Germany England	41 general practices	faecal elastase 1	30.3	
Hardt [5]	2003	Germany	10	faecal elastase 1	51.1 in type 1 DM 35.4 in type 2 DM	
Nunes [23]	2003	Portugal	1	faecal elastase 1	36	
Cavalot [6]	2004	Italy	1	faecal elastase 1	56.7	
Yilmaztepe [19]	2005	Turkey	1	faecal elastase 1	28.1	
Larger [22]	2012	France	1	faecal elastase 1 and chymotrypsin	34-39% in type 1 DM 20% in type 2 DM	
Vujasinovic [13]	2013	Slovenia	1	faecal elastase 1	5.4	
Terzin [24]	2014	Hungary	1	faecal elastase 1	16.8	
Shivaprasad [65]	2015	India	2	faecal elastase 1	31.4 in type 1 DM 29.4 in type 2 DM	

30 - > 50%

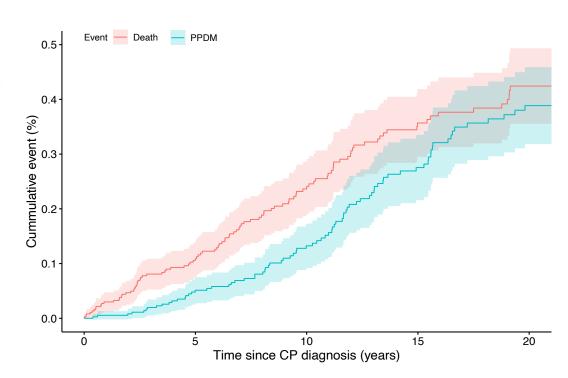
ORIGINAL ARTICLE

Accepted: 20 October 2022

Post-pancreatitis diabetes mellitus is common in chronic pancreatitis and is associated with adverse outcomes

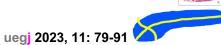
Ana Dugic¹ | Hannes Hagström^{1,2,3} | Ingrid Dahlman¹ | Wiktor Rutkowski¹ | Diana Daou¹ | Paula Kulinski¹ | J.-Matthias Löhr^{2,4} | | Miroslav Vujasinovic^{1,2} ©

Cumulative incidence of PPDM in patients with CP derived from cumulative incidence function.

The green line shows cumulative incidence of PPDM after accounting for competing risk event (i.e., death occurring prior to the event of interest, presented by the red line).

Accounted cumulative incidence for PPDM was 5.1%, 13.2%, 27.5%, and 38.9% at 5, 10, 15, and 20 years after CP diagnosis.

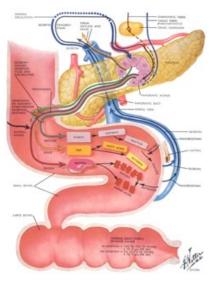
Pancreatic Exocrine Insufficiency (PEI) Classification

Primary

problem is in the pancreas

- Autoimmune pancreatitis
- Pancreatic cancer
- Diabetes mellitus

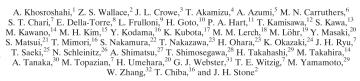

ARTHRITIS & RHEUMATOLOGY Vol. 67, No. 7, July 2015, pp 1688-1699 DOI 10.1002/art.39132 © 2015, American College of Rheumatology

on IgG4-RD & Fibrosis

International Consensus Guidance Statement on the Management and Treatment of IgG4-Related Disease

AIP is considered a serious conditions triggering urgent intervention

Table 4. IgG4-related disease manifestations in which urgent treatment is recommended

Manifestation	Rationale for urgent treatment
Aortitis	Inflammatory aortic aneurysms can continue to enlarge and are at risk for dissection.
Retroperitoneal fibrosis	Progressive disease may lead to irreversible nerve damage/pain and/or ureteral obstruction/renal failure.
Proximal biliary strictures*	Untreated disease may lead to superimposed infectious cholangitis and eventually irreversible fibrosis and cirrhosis.
Tubulointerstitial nephritis	Untreated disease may lead to irreversible chronic kidney disease.
Pachymeningitis	Untreated disease puts the patient at risk for neurologic deficits and/or seizures.
Pancreatic enlargement	Untreated disease may lead to irreversible pancreatic exocrine and endocrine failure.
Pericarditis	Untreated disease may lead to tamponade or constrictive pericarditis

^{* &}quot;Proximal" denotes involvement of the intrahepatic bile ducts or extrahepatic portion of the common bile duct that is superior to the intrapancreatic portion.

European Guideline on IgG4-related digestive disease – UEG and SGF evidence-based recommendations

United European Gastroenterology Journal 2020, Vol. 8(6) 637–666 © Author(s) 2020 Article reuse guidelines: sagepub.com/journals-permissions DOI: 10.1177/2050640620934911 journals.sagepub.com/home/ueg

\$SAGE

J-Matthias Löhr¹ , Ulrich Beuers², Miroslav Vujasinovic³,
Domenico Alvaro⁴, Jens Brøndum Frøkjær⁵ , Frank Buttgereit⁶,
Gabriele Capurso⁶, Emma L Culver⁶, Enrique de-Madaria⁶ ,
Emanuel Della-Torre¹⁰, Sönke Detlefsen¹¹,
Enrique Dominguez-Muñoz¹², Piotr Czubkowski¹³, Nils Ewald¹⁴,
Luca Frulloni¹⁵ , Natalya Gubergrits¹⁶, Deniz Guney Duman¹⁷,
Thilo Hackert¹⁷, Julio Iglesias-Garcia¹², Nikolaos Kartalis¹ゥ,
Andrea Laghi²⁰ , Frank Lammert²¹, Fredrik Lindgren²² ,
Alexey Okhlobystin²³, Grzegorz Oracz¹³, Andrea Parniczky²⁴,
Raffaella Maria Pozzi Mucelli¹ゥ, Vinciane Rebours²⁵,
Jonas Rosendahl²⁶, Nicolas Schleinitz²⁷, Alexander Schneider²⁷,
Eric FH van Bommel²ゥ , Caroline Sophie Verbeke³⁰,
Marie Pierre Vullierme³¹, Heiko Witt³² and
the UEG guideline working group³³

Contents lists available at ScienceDirect

Pancreatology

journal homepage: www.elsevier.com/locate/pan

Diagnosis, treatment and long-term outcome of autoimmune pancreatitis in Sweden

Miroslav Vujasinovic ^a, Roberto Valente ^{a, g}, Pia Maier ^a, Victoria von Beckerath ^a, Stephan L. Haas ^a, Urban Arnelo ^a, Marco Del Chiaro ^a, Nikolaos Kartalis ^{b, d}, Raffaella Maria Pozzi-Mucelli ^{b, d}, Carlos Fernandez-Moro ^c, Caroline Sophie Verbeke ^{c, e}, Jingru Yu ^f, Weimin Ye ^f, J. Matthias Löhr ^{a, d, *}

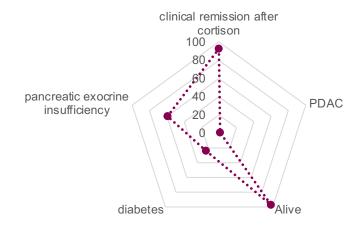
Number of patients	71
Male	49%
Mean age	49 years (44-53; 95% CI)
Histologically confirmed	28%
Jaundice	35%
Acute pancreatitis	22%
Non-specific symptoms	39%
Other organ involvement	84%
Radiological features at	
diagnosis: Focal pancreatic	76%
enlargement Diffuse enlargement	27%
Radiological signs of acute pancreatitis	27%
Radiological signs of chronic pancreatitis	10%

Pancreatic Exocrine Insufficiency in A

SHORT AND LONG TERM OUTCOMES

•••• % of AIP...

Pancreatic	Type 1 AIP	Type 2 AIP	
exocrine			p = 0.07
insufficiency	33 (64%)	1 (20%)	

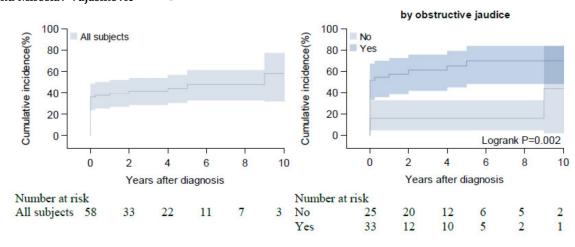

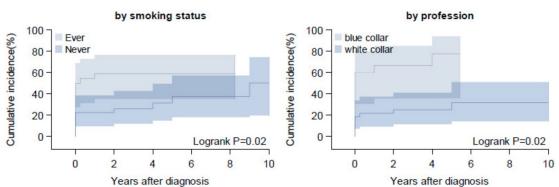
THE KA INSTITUTE OF THE PARTY O

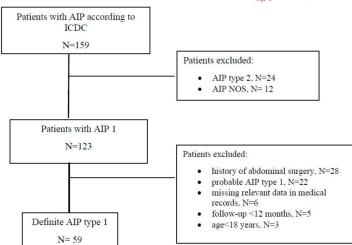
Article

Exocrine and Endocrine Insufficiency in Autoimmune Pancreatitis: A Matter of Treatment or Time?

Sara Nikolic ^{1,2}, Patrick Maisonneuve ³, Ingrid Dahlman ¹, J.-Matthias Löhr ^{4,5,†} and Miroslav Vujasinovic ^{1,4,*,†}

Journal of Journal of Control (PEI) & Endocrine (DM) Insuf	fauthor, Yer, Country
Article	Frulloni, 2010, Italy [6]
Exocrine and Endocrine Insufficiency in Autoimmune	
Pancreatitis: A Matter of Treatment or Time?	Nishino et al., Japan,
Sara Nikolic ^{1,2} , Patrick Maisonneuve ³ , Ingrid Dahlman ¹ , JMatthias Löhr ^{4,5,†} and Miroslav Vujasinovic ^{1,4,*,†}	2006 [15]
	Nishimori, 2006, Japan [14]
	Miyazawa, 2017, Japan [16]
 PEI prevalence at diagnosis was 72.7% 	N
 The cumulative incidence of DM was 17.9%, with a prevalence of DM at diagnosis of 32.8%. 	Miyamoto, 2012, Japan [7]
 No strong association was found between pharmacological treatment and occurrence of PEI and DM. 	
treatment and occurrence of PET and DM.	Ito, 2011, Japan [13]
	Lee, 2018, South Korea [29]
	Noguchi, 2020,

				end of CST.
Nishino et al., Japan, 2006 [15]	12	BT-PABA	Before CST 6 (67%) of the 9 patients had reduced pancreatic exocrine function. After CST pancreatic exocrine function improved in 3 patients.	10 patients (83.3%) had DM before CST, and in 3 patients HbA1c level improved after the CST. Two patients experienced a transient loss of glycemic control after CST.
Nishimori, 2006, Japan [14]	167	-	Not determined.	66.5% of patients had DM. In the early-onset group 36% showed improvement of DM control, 45% showed no change, and 18% worsening. In the simultaneous-onset group 55% showed improvement of DM control, 25% showed no change, and 16% worsening.
Miyazawa, 2017, Japan [16]	82	-	Not determined.	61.7% of patients had DM. 37.5% showed improvement, 21.9% showed exacerbation, and 40.6% showed no change.
Miyamoto, 2012, Japan [7]	69	BT-PABA	PEI was reduced in 91% of AIP patients with DM. In all patients whose glucose tolerance improved after CST, pancreatic exocrine function also improved.	46% had DM. Three months after starting CST, DM improved in 54% patients. At about 3 years after starting CST, DM improved in 63% of patients.
Kamisawa, 2003, Japan [24]	19	BT-PABA	88% showed reduced pancreatic exocrine function, none of whom reported steatorrhea. Impaired pancreatic exocrine function improved after CST in 3 of 6 patients.	42% with DM. CST subsequently improved insulin secretion and glycaemic control in 3 of 5 patients.
Ito, 2011, Japan [13]	102	BT-PABA	Pancreatic exocrine dysfunction was noted in 74.0% of all patients.	Pre-existing DM-group A (n = 35, 34.3%). New onset DM-group B (n = 58, 56.8%) After steroid therapy (1.5 years)-DM group C (n = 9, 8.8%).
Lee, 2018, South Korea [29]	138	-	Not determined.	45.7% had DM: 28.3% had pre-existing DM, and 17.4% had newly diagnosed DM (simultaneous onset or diagnosis during follow-up).
Noguchi, 2020, Japan [26]	61	-	Not determined.	71% had DM. Anti-diabetic treatment became unnecessary in a quarter of patients with concurrent DM after 2 years of CST. DM was newly diagnosed in 12% of patients without DM at AIP diagnosis during CST.
Masuda, 2014, Japan [27]	31	-	Not determined.	35% had DM. Six months after starting CST, DM was worsening in 9 of 11 DM patients.
Kubota, 2018, Japan [30]	97	-	Not determined.	New-onset DM was noted in 26.2% of patients.
Present study, 2022, Sweden	73	FE-1	Prevalence of PEI at diagnosis: 72.7%. Prevalence of PEI at the last control: 63.5%	The cumulative incidence of DM was 17.9%, with a prevalence of DM at diagnosis of 32.8%.
	J. (	Clin. Med.	2022, 11, 3724	

Patients

21

FE-1

nce of PEI

At AIP diagnosis 62% had severe

After CST, FE-1 levels increased

Within 1 month after CST, 33%

continued to show severe PEI.

PEI and 19% mild PEI.

in all patients

Occurrence of DM Before CST, DM was diagnosed in 5 patients (24%), which

increased to 10 patients (48%)

The dosage of insulin was

decreased after tapering of

steroids and only 4 patients

(19%) continued to require low-dose insulin therapy at the

during CST.

Exocrine (PEI) & Endocrine (DM) Insufficiency in AIP

> Eur J Intern Med. 2022 Mar 30;S0953-6205(22)00104-2. doi: 10.1016/j.ejim.2022.03.014. Online ahead of print.

Incidence of endocrine and exocrine insufficiency in patients with autoimmune pancreatitis at diagnosis and after treatment: aA systematic review and metaanalysis

Marco Lanzillotta ¹, Matteo Tacelli ², Massimo Falconi ³, Paolo Giorgio Arcidiacono ⁴, Gabriele Capurso ⁴, Emanuel Della-Torre ⁵

Results: A total of 6522 AIP patients and sixty-two studies were included in the analysis. The pooled estimate rate for the overall prevalence of diabetes in AIP at baseline was 37% (95% CI 32-42, I² 96%). The pooled prevalence rate of exocrine insufficiency was 45% (95%CI 32.9-57.4; I² 97%). The pooled estimate rate of diabetes at follow-up was 44% (95%CI 26.1-62.4) in studies where GCs were given to 100% of patients and 42% (95%CI 30.6-52.9) in studies where GCs were given to less than 100% of patients.

Conclusion: A large proportion of patients with AIP displays concomitant exocrine and endocrine insufficiency at the time of diagnosis. The incidence of diabetes at the longest available follow up tends to increase in patients treated with GCs.

45% PEI

Pancreatic atrophy develops fast(er) in AIP

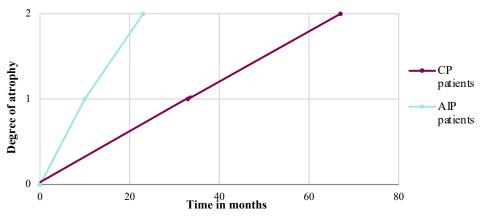

Figure 2: Time to development of pancreatic atrophy in patients with CP versus AIP

 AIP patients develop both pancreatic atrophy and diabetes mellitus much faster than ordniary chronic pancreatitis

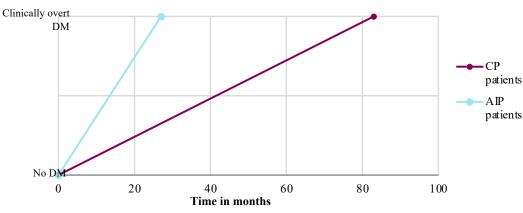

Figure 3: Time to development of clinical overt diabetes mellitus in patients with CP versus AIP

They all come down to CHRONIC PANCREATITIS

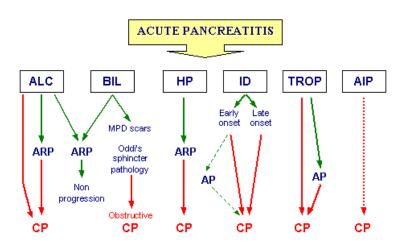
WANO 1810 KAROLINSKA UNIVERSITETSSJUKHUSI

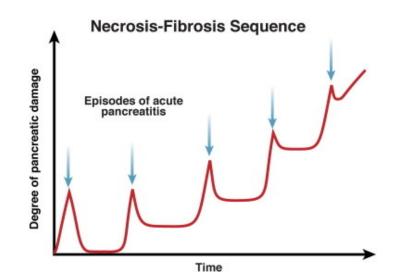
- Typically, patients have (had) episodes of
  - → Abdominal pain
  - →Weight loss
  - → Diarrhea

In the past

- Triggered by
  - → Gallstones
  - →Alcohol
    - Profession!

Cardinal symptoms of chronic pancreatitis

- and pancreatic exocrine insufficiency

Diarrhea

EPI can cause problems with undigested food moving too quickly through the digestive tract.

Gas and bloating

People with EPI cannot properly digest the food they eat, which can result in uncomfortable symptoms like gas and bloating.

Stomach pain

Fat maldigestion due to EPI can lead to gas, bloating, and stomach pain.

Foul-smelling, greasy stools (steatorrhea)

Steatorrhea is a type of bowel movement that is oily, floats, smells really bad, and is difficult to flush. People with EPI are not able to absorb all of the fat that they eat, so undigested fat is excreted, resulting in stools that look oily or greasy. Not all people experience this symptom.

Talk to your doctor if you notice oil droplets floating in the toilet bowl or stools that float or stick to the sides of the bowl and are hard to flush; it may be a sign of EPI.

Weight loss

EPI affects protein and carbohydrate digestion, but the greatest impact comes from fat maldigestion, which is the primary cause of weight loss in people with EPI.

Note: not all symptoms may be present

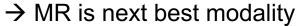
Chronic pancreatitis - Imaging

NNO 1810 KAROLINSKA UNIVERSITETSSJUKHUSE

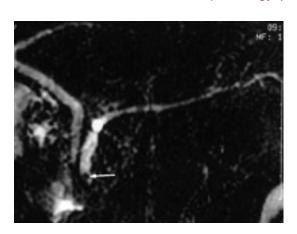
• While abdominal ultrasound is a good screening modality in patients with abdominal pain,

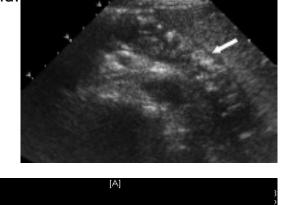
it is notoriously bad in visualizing the (entire) pancreatic gland.

- Cross-sectional imaging is the method of choice
  - → CT is the modality with the best
    - cost-effectiveness, accessibility, speed
    - Diagnostic yield
      - → Calcifications & stones

With MRCP best for ductal pathology (Cambridge)

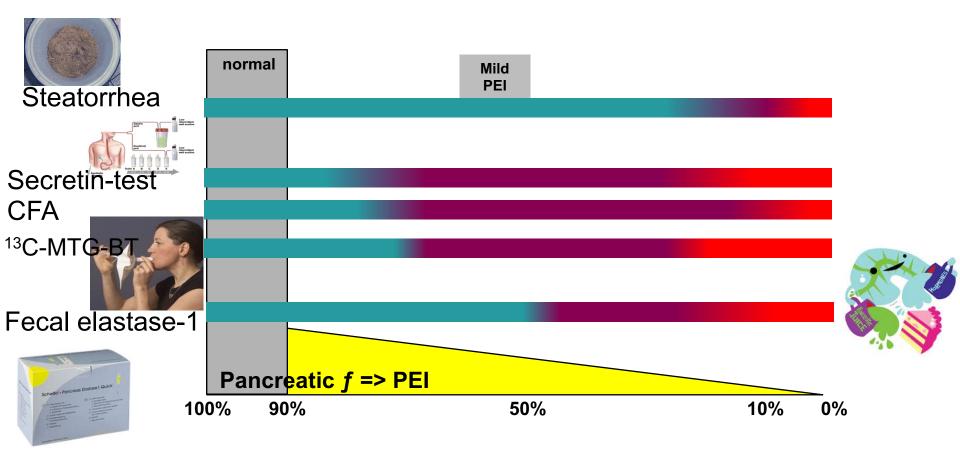

Pancreatic Exocrine Function

KAROLINSKA UNIVERSITETSSJUKHUSE

Tests

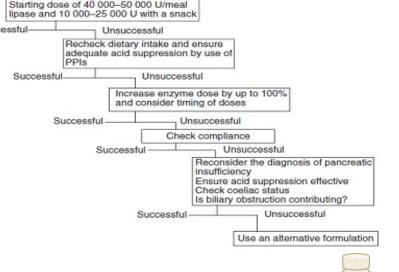

Chronic Pancreatitis – Therapy Pancreatic Enzyme Replacement

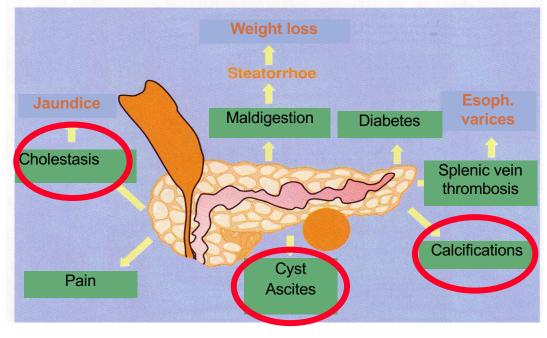
- Indication for PERT
  - → Diagnosed Pancreatic Exocrine Insufficiency
- Adequate starting dose
  - →40-50 k lipase units
- Regular with all meals
  - → Take during the meals
- Consider individual circumstances
  - →s/p Pancreatic Surgery
  - →Blind/afferent loop
  - →SIBO

ueai 2017. 5: 153-199

Chronic Pancreatitis - Complications

- Endocrine (diabetes mellitus) and exocrine insufficiency
  - → Symptoms/diseases secondary to malnutrition
- Some complications can be treated
  - → Surgically or endoscopically O

Natural Course and Treatment of Pancreatic Exocrine Pancreatic exocrine insufficiency Insufficiency in a Nationwide Cohort of Chronic Pancreatitiss

Marinus A. Kempeneers, BSc,* Usama Ahmed Ali, MD, PhD,* Yama Issa, MD, PhD,* Harry van Goor, MD, PhD,† Joost P. H. Drenth, MD, PhD,‡ Hendrik M. van Dullemen, MD, PhD,§ Jeanin E. van Hooft, MD, PhD, // Alexander C. Poen, MD, PhD, ¶ Sophie L. van Veldhuisen, MD,* Marc G. Besselink, MD, PhD, * Hjalmar C. van Santvoort, MD, PhD, #** Marco J. Bruno, MD, PhD, †† and Marja A. Boermeester, MD, PhD,* for the Dutch Pancreatitis Study Group

Pancreas • Volume 49, Number 2, February 2020

Exocrine Insufficiency in Chronic Pancreatitis

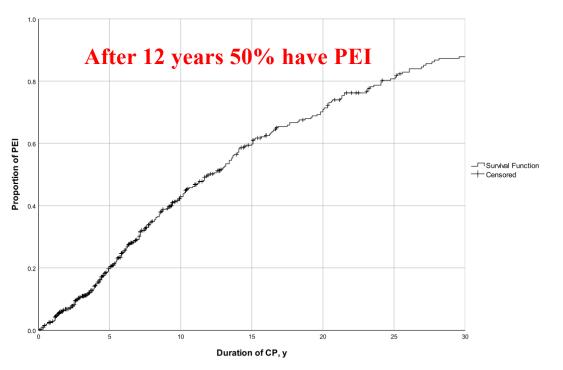

FIGURE 2. Percentage of PEI after the onset of chronic pancreatitis. Correlation between duration CP and percentage PEI shown in a 1 – survival plot.

Diabetes mellitus in chronic pancreatitis

Received: 1 August 2022 | Accepted: 20 October 2022 | DOI: 10.1002/ueg2.12344

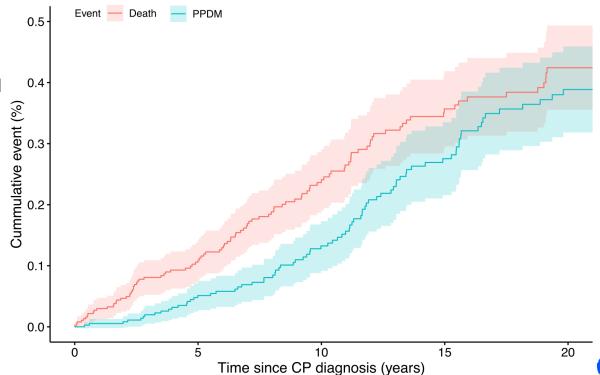
ORIGINAL ARTICLE

ueg journal WILEY

Ana Dugic ^{1} | Hannes Hagström ^{1,2,3} | Ingrid Dahlman ^{1} | Wiktor Rutkowski ^{1} | Diana Daou ^{1} | Paula Kulinski ^{1} | J.-Matthias Löhr ^{2,4} | Miroslav Vujasinovic ^{1,2} |

Patients with PPDM have a higher frequency of clinically significant complications and were more commonly prescribed insulin and metformin, suggesting a more aggressive phenotype than that of T2DM

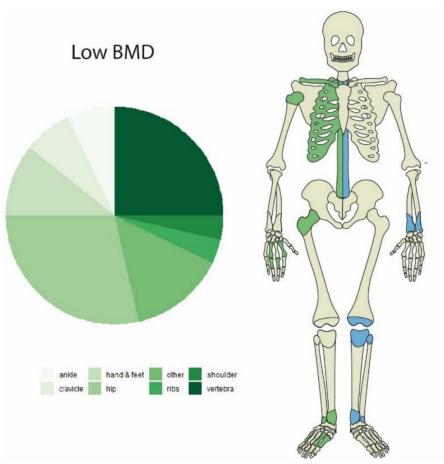

Article

Low Bone Mineral Density and Risk for Osteoporotic Fractures in Patients with Chronic Pancreatitis

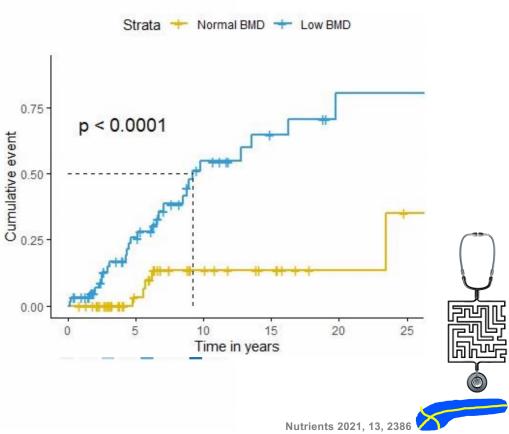
Miroslav Vujasinovic ^{1,2,*}, Lorena Nezirevic Dobrijevic ², Ebba Asplund ², Wiktor Rutkowski ^{1,3}, Ana Dugic ², Mashroor Kahn ², Ingrid Dahlman ², Maria Sääf ⁴, Hannes Hagström ^{1,2,5} and Johannes-Matthias Löhr ^{1,3}

- 4x fracture rate in low BMD!
- Different fracture pattern
  - û by time

- Consequence
  - DXA-measurent
  - Vitamin D/Ca⁺⁺ treatment

Article

Risk of Developing Pancreatic Cancer in Patients with Chronic Pancreatitis

Miroslav Vujasinovic ^{1,2,*}, Ana Dugic ², Patrick Maisonneuve ³, Amer Aljic ², Robin Berggren ², Nikola Panic ¹, Roberto Valente ², Raffaella Pozzi Mucelli ^{4,5}, Alexander Waldthaler ^{1,2}, Poya Ghorbani ^{1,4}, Maximilian Kordes ^{1,4}, Hannes Hagström ^{1,2,6} and Johannes-Matthias Löhr ^{1,4}

Table 3. Pancreas cancer in patients with specific characteristics at diagnosis of CP.

	Patients N	Pancreatic	Cancers Diagnos 2 Years after CI N (%)			ncers Diagnosed Mo 2 Years after CP N (%)	re than
All	595		14 (2.4)			6 (1.01)	
Risk group previous AP, low BMI, and PEI	22		2 (9.1)			2 (9.1)	
previous AP, high BMI, and DM	12		2 (16.7)			3 (25.0)	
Other CP patients	561		10 (1.8)			1 (0.18)	p < 0.001
0 5	(103) (18) 10 15 gnosis of Pancreati		Cumulative Incidence of Pancreati	(1160) 	(599) 10	15 20	0

United European Gastroenterology evidencebased guidelines for the diagnosis and therapy of chronic pancreatitis (HaPanEU)

United European Gastroenterology Journal 2017, Vol. 5(2) 153-199

© Author(s) 2017
Reprints and permissions: sagepub.co.uk/journalsPermissions.nav
DOI: 10.1177/2050640616684695
journals.sagepub.com/home/ueg

\$SAGE

J Matthias Löhr¹, Enrique Dominguez-Munoz², Jonas Rosendahl³, Marc Besselink⁴, Julia Mayerle²⁵, Markus M Lerch⁵, Stephan Haas¹, Fatih Akisik⁶, Nikolaos Kartalis⁷, Julio Iglesias-Garcia², Jutta Keller⁹, Marja Boermeester⁴, Jens Werner¹⁰, Jean-Marc Dumonceau¹¹, Paul Fockens^{4,8}, Asbjorn Drewes¹², Gürlap Ceyhan¹³, Björn Lindkvist¹⁴, Joost Drenth¹⁵, Nils Ewald¹⁶, Philip Hardt¹⁶, Enrique de Madaria¹⁷, Heiko Witt¹⁸, Alexander Schneider¹⁹, Riccardo Manfredi²⁰, Frøkjer J Brøndum²¹, Sasa Rudolf²², Thomas Bollen²³ and Marco Bruno²⁴; HaPanEU/UEG Working Group

- Follow-up of all patients AFTER a (first) episode of acute pancreatitis is recommended
  - → Within 6-12 months
    - Take history (pain, weight loss, diarrhea)
    - Measure amylase & lipase
    - Measure endocrine (HbA1c) and exocrine (fecal elastase-1) function

Svensk Riktlinjer Kronisk Pankreatit

RIKTLINJER PANKREATIT

SARA REGNÉR, MATTHIAS LÖHR

Nya riktlinjer kronisk pankreatit

"Kronisk pankreatit är sannolikt underdiagnostiserad och bör misstänkas vid långvariga högt sittande buksmärtor av oklar genes eller vid tecken till exokrin insufficiens."

Tjuli publicerades SGFs riktlinjer för Kronisk Pankreatit. I arbetet med dessa har såväl de Europeiska som ett flertal nationella guidelines för kronisk pankreatit samt en mängd originalartiklar beaktats. SGFs riktlinjer baseras således på samma vetenskapliga grund som övriga europeiska riktlinjer, men är anpassade efter svenska förhållanden.

Kronisk pankreatit är sannolikt underdiagnostiserad och bör misstänkas vid långvariga högt sittande buksmärtor av oklar genes eller vid tecken till exokrin insufficiens. Patienter med kronisk pankreatit har en ökad risk för sjuklighet och död. Det är därför viktigt att kunskap om sjukdomen och hur den bör behandlas och följas upp blir tillgänglig.

En sammanfattning av de svenska riktlinjerna publiceras här och de fullständiga riktlinjerna finns på SGFs hemsida http:// svenskgastroenterologi.se/wp-content/ uploads/2019/07/2018-kronisk-pankreatit.

Definition, Etiologi och Klassifikation

Kronisk pankreatit karakteriseras av en fortgående eller upprepad inflammatorisk process i pankreas, vilken leder till fibrosbildning som medför succesiv förlust av exokrin och endokrin funktion. Processen är irreversibel. Histologiskt ses oregelbundet engagemang av fibros och atrofi av acinära celler samt inflammatoriska infiltrat. Enbart acinär atrofi eller enbart fibros, vilket ibland kan ses hos äldre människor, är inte att betrakta som kronisk pankreatit. Morfologiska förändringar som karakteriserar siukdomen innefattar oregelbunden utvidgning av gångsystemet, oregelbundet format parenkym med körtelatrofi och något senare förkalkning av gångar och parenkym. Ibland finns lokala komplikationer som t.ex, pseudocystor. I tidiga skeden kan dock morfologiska förändringar saknas. Det

finns ingen vedertagen klinisk definition av kronisk pankreatit.

Alkohol är den viktigaste oberoende riskfaktorn för utveckling av kronisk pankreatit. Vanligen uppkommer först akut pankreatit, därefter recidiverande akuta pankreatiter och senare kronisk pankreatit. Rökning är också en oberoende riskfaktor för kronisk pankreatit. Mindre än 5% av patienter med kronisk pankreatit har kända genetiska riskfaktorer. Patienter med mutationer i CFTR, SPINK1, Chymotrypsin C, Carboxypeptidas A generna har förhöjd risk, men utvecklar främst sjukdomen om även andra faktorer finns. Patienter med mutation i katjoniska trypsingenen (PRSS1) har hög risk att utveckla pankreatit redan i barndomen även utan andra riskfaktorer. Dessa patienter har även en hög risk att utveckla pankreascancer.

Det finns olika klassifikationssystem som kategoriserar kronisk pankreatit utifrån etiologi, kliniskt stadium och morfologisk bild. Det finns inget vetenskapligt underlag för att rekommendera vilket klassifikationssystem som bör användas. Någon form av klassificering av sjukdomen utifrån etiologi rekommenderas för alla patienter. M-ANN-HEIM eller TIGAR-O klassifikationen kan användas för detta (Tabell 1). Även morfologiska förändringar bör klassificeras.

Klinisk bild och Diagnostik

Kronisk pankreatit bör misstänkas hos patienter med långvariga eller återkommande episoder med högt sittande buksmärtor av oklar genes även om kända episoder av akut pankreatit saknas. Exokrin pankreasinsufficiens med diarre/steatorre, basvärande gaser, viktnedgång och minskad muskelmassa uppträder ofta senare i förloppet. Ungefär 10-20% av patienterna har diabetes när diagnosen kronisk pankreatit ställs, och prevalensen av diabetes ökar när sjukdomen progredjerar.

Buksmärtor är ofta det dominerande symtomet, men 10-20 % av patienterna rapporterar endast lindriga smärtor eller inga smärtor alls. Typiska smärtor vid kronisk pankreatit beskrivs som molande, krampartade, bandformade över övre delen av buken, ibland strålande bak i ryggen. Det är vanligt att smärtan ökar i samband med måltid. Patienter som diagnosticeras med kronisk pankreatit sent i livet har oftare korta episoder med smärtor (<10 dagar) och långa smärtfria intervaller. Patienter med alkoholrelaterad pankreatit har oftare kroniska smärtor med hög intensitet och korta smärtfria intervaller (<2-3 månader). Det finns inte vetenskapliga belägg som stödjer ett naturalförlopp där smärtorna lindras med tiden eller med tilltagande atrofi av körteln (så kallad "burn out hypotes").

Vid klinisk misstanke om kronisk pankre-

atit bör bilddiagnostisk undersökning göras för att identifiera morfologiska förändringar. Transabdominellt ultraljud kan identifiera avancerad kronisk pankreatit, men metoden har ett begränsat värde vid tidiga stadier av sjukdomen. Endoskopiskt ultraljud, MR/MRCP eller datortomografi är relativt likvärdiga för diagnostik av morfologiska förändringar vid kronisk pankreatit. Endoskopiskt ultraljud är bäst på att påvisa tidiga förändringar, och kan även kombineras med finnålsbiopsi vilket ökar den diagnostiska känsligheten. Den rekommenderas dock inte som förstahandsmetod då den är undersökarberoende, invasiv och med varierande tillgänglighet. ERCP var tidigare referensmetod men används i dag enbart vid terapeutisk frågeställning och inte för diagnostik.

Undernäring är vanligt vid kronisk pankreatit. Undernäringen är ofta multifaktoriell och en följd av den inflammatoriska processens påverkan på metabolismen, på minskat energiintag till fölid av smärtor och på exokrin pankreasinsufficiens.

RIKTLINJER PANKREATIT

SARA REGNÉR, MATTHIAS LÖHR

Tabell 1

Klassifikation av etiologi/riskfaktorer för kronisk pankreatit enligt TIGAR-O¹ och M-ANNHEIM² klassifikationerna (i kortversion och översatt till svenska)

- Toxisk, metabolisk (inkluderande alkohol, rökning, hyperkalcemi, kronisk njursvikt)
- Idiopatisk (debut tidigt eller sent i livet)
- G Genetisk (PRSS1, CFTR, SPINK mutationer m fl)
- Autoimmun
- Recidiverande eller svår akut pankreatit
- Obstruktiv (pankreas divisum, förträngning av gång (sten, tumör, striktur))
  - Pankreatit med Multipla riskfaktorer
  - Alkohol (mycket >80a/d, ökat eller moderat intag <20g/d)
- Nikotin
- Nutritionsfaktorer
- Hereditära faktorer
- $\textbf{Efferenta faktorer} \ (pankreas \ divisum, kongenital \ pankreas abnormalitet, pankreatisk \ gång obstruktion, posttraumatiska \ strikturer)$
- (Miscellaneaous) Blandat och sällsynt (hyperkalcemi, kronisk njursvikt, droger, toxin)

1) Eternad B, Whitcomb DC. Chronic pancreatitis: diagnosis, classification, and new genetic developments. Gastroenterology 2001;120:682-707. 2) Schneider A, Löhr JM, Singer MV. The M-ANNHEIM classification of chronic pancreatitis: introduction of a unifying classification system based on a review of previous classifications of the disease. J Gastroenterol 2007;42:101-19.

Vid exokrin pankreasinsufficiens är nivån av pankreasenzymaktivitet i tarmlumen reducerad så att den understiger den som krävs för en normal matsmältning. Försämrad nedbrytning av fett (minskad lipasaktivitet) är den faktor som har störst betydelse för utveckling av symtom och komplikationer. Minskat fettupptag leder dels till steatorré, dels till viktnedgång och dels till nedsatt absorption av fettlösliga vitaminer och mineraler, framför allt vitamin A, D, E och K. En klinisk konsekvens av detta är utvecklande av osteoporos.

Om symtom på exokrin insufficiens föreligger och bilddiagnostik talar för kronisk pankreatit kan diagnosen exokrin insufficiens ställas utan ytterligare utredning.

Exokrin pankreasinsufficiens kan dock föreligga utan uppenbara symtom. Fekalt elastas kan användas som screeningtest och bidra till att etablera diagnosen. Nutritionsmarkörer i blod eller tecken till avancerade morfologiska förändringar vid bilddiagnostik kan också stödja diagnosen. 13C triglycerid utandningstest är etablerad i Sverige och kan vara av värde i oklara fall.

Vid misstanke om kronisk pankreatit bör remiss utfärdas till gastroenterolog för utredning och diagnos. Därefter bör majoriteten av patienterna skötas i primärvården.

Behandling och Uppföljning

Alla patienter bör rekommenderas och få hjälp till total avhållsamhet från alkolhol och rökning då dessa faktorer bidrar till sjukdomsprogress och ökad risk för komplikationer. Smärtan bör behandlas enligt WHOs riktlinjer. Paracetamol är förstahandsval, medan NSAID bör undvikas främst på grund av risken för gastrointestinala biverkningar. Smärtbehandlingen bör följas upp och mätas utifrån intensitet, mönster och påverkan på dagliga aktiviteter. Då många patienter har missbruksbakgrund är risken för iatrogent opiatmissbruk ökad och samråd med smärtspecialist rekommenderas. Vid förskrivning av opioider bör indikationen utvärderas inom 3 månader.

Om man då inte får acceptabel smärtkontroll utan opioider, trots alkohol- och rökstopp samt adekvat smärtbehandling kan endoskopisk alternativt kirurgisk

behandling övervägas. Indikation för pankreaskirurgi bör diskuteras på en multidisciplinär beslutskonferens med en erfaren kirurg och gastroenterolog.

Undernäring och risk för undernäring bör värderas kontinuerligt. Aktuell vikt. viktförlust och ätproblem ska följas och symtom avseende maldigestion specifikt efterfrågas hos patienter med eller utan känd exokrin insufficiens. Det finns inte vetenskapligt underlag för att rekommendera exakta blodprover vid kontroll av patienter med kronisk pankreatit. Baserat på kunskap om sjukdomsförlopp och komplikationer anses det rimligt att utöver rutinprover inkludera leverstatus, amylas, HbA1c och prov som speglar nutritionsstatus, t.ex. vitamin D, zink och prealbumin.

Patienterna bör rekommenderas smä måltider som intas ofta. För alla patienter med kronisk pankreatit och samtidiga förekomst av diarre, viktminskning eller andra kliniska eller laborativa tecken på undernäring rekommenderas behandling med pankreasenzymersättningsterapi.

United European Gastroenterology evidencebased guidelines for the diagnosis and therapy of chronic pancreatitis (HaPanEU)

United European Gastroenterology Journal 2017, Vol. 5(2) 153-199 © Author(s) 2017 Reprints and permissions: sagepub.co.uk/journalsPermissions.nav DOI: 10.1177/2050640616684695 journals.sagepub.com/home/ueg

(\$)SAGE

J Matthias Löhr¹, Enrique Dominguez-Munoz², Jonas Rosendahl³, Marc Besselink⁴, Julia Mayerle²⁵, Markus M Lerch⁵, Stephan Haas¹, Fatih Akisik⁶, Nikolaos Kartalis⁷, Julio Iglesias-Garcia², Jutta Keller⁹, Marja Boermeester⁴, Jens Werner¹⁰, Jean-Marc Dumonceau¹¹, Paul Fockens^{4,8}, Asbjorn Drewes¹², Gürlap Ceyhan¹³, Björn Lindkvist¹⁴, Joost Drenth¹⁵, Nils Ewald¹⁶, Philip Hardt¹⁶, Enrique de Madaria¹⁷, Heiko Witt¹⁸, Alexander Schneider¹⁹, Riccardo Manfredi²⁰, Frøkjer | Brøndum²¹, Sasa Rudolf²², Thomas Bollen²³ and Marco Bruno²⁴; HaPanEU/UEG Working Group

TREATMENT follows the uegguidelines

The future of

HaPanEU

- Application to UEG for new guidelines approved
  - →lead specialist society
    - Enrique Dominguez-Munoz, J.-Matthia
  - → Lead National societies
  - - TÉN, ESPGHAN
- Porting spering

   EDS, ESDC during

  → Sunresented ation

  Results presenam ational Societies

Jerman, French, Hungary, Italian, Ukraine

2023 in Copenhagen!

European Guideline on the Diagnosis and Therapy of Pancreatic Exocrine Insufficiency-UEG, EPC, EDS, ESPGHAN, ESPEN, ESDO and ESPCG Recommendations

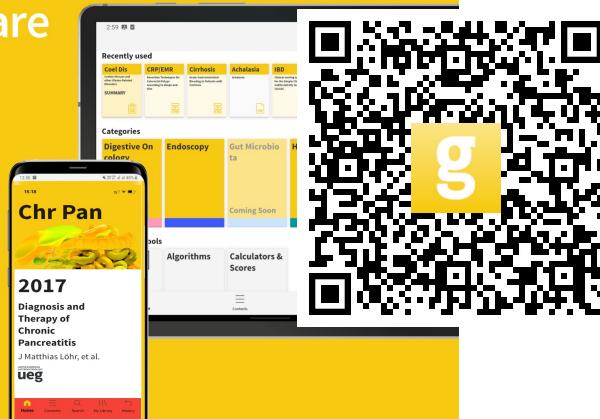

uegquality of care

Out now!

New GI Guidelines App

Download for free

TACK!

